

Biseach

Fómhar 1979

IRIS CHUMANN FORBARTHA CHOIS FHARRAIGE

Praghas 50p

EAGARFHOCAL

Seo chugaibh eagrán nua de Bhiseach, iris Chumann Forbartha Chois Fharraige (Coiste Paráiste an Chnoic). Is é an aidhm atá ag Biseach soiscéal agus obair an Chumann Forbartha a chur os comhair an phobail, chomh maith le filíocht, seanchas, agus béaloideas na háite a chur ar pháipéar. Níor foilsíodh aon eagrán de Bhiseach le roinnt bliain ach ní hionann sin agus a rá nach raibh an Cumann ag obair.

Is iomaí duais atá buaite ag Paráiste an Chnoic i gComórtas Ghlór na nGael ó bunaíodh an Cumann Forbartha i 1966. Is iomaí Coiste de Choistí gníomhacha an Pharáiste a d'fhás as an gCumann Forbartha. Bhí sé ar cheann de na chéad Choistí Paráiste Gaeltachta a d'éiligh Údarás Gaeltachta. Ba shin i 1969. I 1970 socraíodh go mbeadh vóta i dtogha an Chumann Forbartha ag chuile dhuine os cionn ocht mbliana déag ins an bParáiste. Sin mar atá ó shin. Ba é Cumann Forbartha Chois Fharraige a thug Coistí Áitiúla Chonamara le chéile ar an gCeathrú Rua i 1971 agus ba shin é an cruinniú ag ar bunaíodh Comhchoiste Ghaeltacht Chonamara.

Níl greim ag aon pháirtí ná ag aon ghrúpa polaitíochta ar an gCumann Forbartha. Tá daoine ann a bhfuil baint acu le polaitíocht ach úsáideann siad an Cumann ar mhaithe le leas na háite, ní ar mhaithe lena leas polaitiúil féin. Is creidiúint do bhaill an Chumainn gur amhlaidh atá.

Tá súil againn nach ins an mbaile amháin a léifear an páipéar seo ach ins chuile áit in Éirinn agus thar lear a bhfuil muintir an cheantair curtha fúthu. Go deimhin, tá súil againn go mbeidh glaoch níos fearr ar an eagrán seo ná mar a bhí ar na heagrán eile. Sé an chéad eagrán é atá dhá clóbhualadh i gClóllann Chomharchumann Chois Fharraige, clóllann nach raibh ann nuair a foilsíodh an t-eagrán deiridh. Seo an chéad uair againn pictiúirí a chur ann, pictiúirí a bhíirfeas cuid agaibh siar ar bhóithrín na smaointe.

Is é an Biseach a cheanglaíonn an sean agus an nua agus inneach an Pharáiste.

Cumann Forbartha Chois Fharraige,
Chionntáil ag Clódóirí Lurgan,

PÁDRAIC MAC AN IOMAIRE

Cor na Róin

Indreabhán

Grósaer, Éadaitheoir

Crua-earraí, Ergas

Fón 73111

Fir

THE HAIRNET

Mná

le haghaidh na faisean gruaige
is déanaí

Uaireanta Oibre

Luan – Déardaoin 10 a.m. – 6 p.m.

Aoine – Satharn 10 a.m. – 7 p.m.

Déan Coinne Fón: 73126

CLÚDACH: Máirtín Ó Cadhain. Pléifear tionchar an bhéal-oidis ar a shaothar le linn Éigse Chois Fharraige.

An Cumann Forbartha

Dá mbeadh an oiread le taispeáint ag chuile chumann forbartha sa nGaeltacht is atá le taispeáint ag an gCumann seo againne ar obair na trí bliana déag seo caite ní bheadh cailleadh ar bith ar an nGaeltacht. Is iomaí cor atá tagtha ar an saol ón am ar bunaíodh an Cumann Forbartha i mí na Márta 1966.

Bhí sé de thoradh ar obair an Chumainn seo gur tugadh daoine as chuile bhaile sa taobh seo den pharáiste le chéile ag obair saor in aisce ar son leas na háite. D'fhás cumainn eile as agus dá bharr agus leanadh a shampla. Ní léir dom aon choiste ná cumann a thug an oiread seirbhíse do Chois Fharraige is a thug an cumann seo.

An tSeanscoil

Ba mhór an náire seanscoil an Chnoic i ndeireadh na seascaidí. Ba chontúirt do shláinte na ngasúr agus na múinteoirí a bheith istigh inti tríd an ngeimhreadh. Dhúisigh an Cumann Forbartha na húdaráis le scoil

nua a dhéanamh ar an sliabhán agus b'iontach mar a sheas tuismitheoirí leis an gCumann agus le Coiste na dTuismitheoirí i gcaitheamh an achair agóide.

Go deimhin, is mór an ghráin an tseanscoil fós ach deamhan neart a bhí ag an gCumann Forbartha air mar bhí orainn úinéireacht a aistriú ó na seanúinéirí (An tArd-Easpag agus an Roinn Oideachais) agus an scoil agus an talamh atá ag dul léi a fháil in ainm an Chumainn agus triúr sagart ón Ard-deoise. Tá cead pleanála fáighte anois le Ionad Ceardaíochta agus Sóisialta a dhéanamh di. Tá an plean dá phlé le Gaeltarra faoi láthair agus tá súil againn go mbeidh an obair ag tosaí go luath. Is mór an lear airgid a

Ar lean. ar lch. 20

Seán Ó Floinn, Guinness Group Sales Ltd., ag bronnadh seic £400 ar Sheosamh Ó Neachtain, Cathaoirleach Chumann Forbartha Chois Fharraige ar phleanáil agus forbairt áiseanna turasóireachta i Seáim Forbartha Pobal Ghaeltarra Éireann 1976. In éindigh leo tá Tadhg Ó Curraoin, Rúnaí an Chumainn Fhorbartha, agus Cathal Mac Gabhainn, Bainisteoir Ginearálta Ghaeltarra Éireann.

chosnóidh an deisiú seo ach tá súil againn nach mbeidh orainn pingin rua a iarraidh ar mhuintir na háite lena haghaidh.

Coiste an Uisce

Ba fo-choiste de chuid an Chumann Forbartha Coiste an Uisce. Rinne Coiste an Uisce an grúpscéim uisce ba mhó sa tír ag an am sin ach tharraing sé caint an oiread deontas a fháil don scéim sin agus a d'íoc na conraitheoirí — Comharchumann Chois Fharraige. Tá na deontais faighte anois do scéim Bhaile na mBrabhach agus nuair a bhéas an scéim seo críochnaithe beidh uisce tugtha do chuile theach le cladach a bhí dá iarraidh.

Cuireann an Cumann brú ar na Ranna Stáit, ar an gComhairle Contae, agus ar eagrais stáit, seirbhísí ó sraidhpeáil talúna go deasú bóithre a dhéanamh san áit. Tá an reilig nua oscailte faoi dheireadh ach níl an bóthar ó dhroichead an Spidéil go ceann bhóthar na céibhe leathnaithe fós, tar éis an méid tráchta a bhíonns idir an droichead agus an chéibh i gcaitheamh an tsamhraidh.

Coiste na Páirce

Tá páirc pheile agus pionúir liathróide láimhe dá

Siobhán Bn. Uí Fhatharta

An Lochán Beag

GRUAIGEADÓIR

Fón: 73121

ndéanamh i dtalamh an tsagairt ar an gCnoc. Cosnóidh an obair seo os cionn £60,000 agus tá an chuid is mó den airgead sin bailithe ag Coiste na Páirce. Tá deontas faighte ó Roinn na Gaeltachta le haghaidh na hoibre agus friothadh an talamh saor in aisce ón Ard-Easpag.

D'eagraigh mná na háite díolachán earraí chuile Nollaig le cúig bliana agus rinne siad os cionn £2,500 brabach ar dhíolachán na bliana seo caite amháin. Thug an Cumann Forbartha an méid airgid a fuair siad ó Ghaeltarra ar shuíomh Mheic Teo i dteannta le duaiseanna Chomórtas Forbartha Pobal Ghaeltarra Éireann do chiste na páirce freisin.

Éilimh

Obair a chur ar fáil sa mbaile do na daoine óga an príomh-aidhm a bhí againne le blianta fada. Bhí, agus tá, fáilte san áit seo roimh aon duine a thugann saothrú do dhaoine. Uaidh seo amach beidh an cumann forbartha ag iarraidh ar Ghaeltarra Éireann, ar a gcomharba, agus ar na húdaráis eile atá ag déileáil leis an nGaeltacht:

1. Cumhacht iomlán a thabhairt do mhuintir na Gaeltachta i riaradh a ngnaithe féin;
2. Gan aon forbairt a dhéanamh a neartóidh an

TIGH TUOHY

Ostán Salerna

Ól do dheoch ar do chompóirt

Fón: 73101

Ghaeltacht agus a chuideoidh le muintir na háite;
3. Gur trí chomharchumann, agus nach trí chaoirigh dhubha nach bhfuil suim acu i muintir na háite, a dhéanfar aon fhorbairt gur féidir uaidh seo amach. Sé Cumann Forbartha Chois Fharraige an chéad choiste paráiste a d'iarr Údarás Gaeltachta agus a d'eagraigh Coistí Pobail Chonamara i gComhchoiste. Is é freisin a chuir bun faoi thoghcháin daonlathacha na gCoistí.

Sé Cumann Forbartha Chois Fharraige an chéad choiste paráiste a d'iarr Údarás Gaeltachta agus a d'eagraigh coistí pobail Chonamara i gcomhchoiste. Is é freisin a chuir bun faoi thoghcháin daonlathacha na gcoistí.

An Comharchumann

Cinnteadh seo go neartófar an Ghaeltacht. D'fheicfeadh dall gan súil an leas atá déanta ag Comharchumann Chois Fharraige san áit seo ach is éasca do Bhéarlóirí atá i mbun tionscal sa nGaeltacht airgead a dhiúl as sparán Ghaeltarra ná aon Chomharchumann Gaeltachta. Ní mór cuimhneamh gurb iad na scarshealbhóirí crann taca na gComharchumann agus go bhfuil go leor oibre déanta ag comharchumann sa nGaeltacht le trí bliana déag. Is ar an riachtanas áitiúil a dhéanann sé freastal agus tugann na coistí chuile chúnamh don bhainistíocht.

An Ghaeilge

Cé go bhfuil an Cnoc ar cheann de na paráistí is mó Gaeilge sa tír níl aon chinnteacht go mbeidh an Ghaeilge beo ann faoi cheann leathchéad bliain. Tá tuismitheoirí as éadan ag ceilt na Gaeilge ar a gcuid gasúr cé nach mba aon ualach orthu í a bheith acu. Is deacair an mhíthuiscint seo a thógáil ar mhuintir na háite nuair atá Gaeltarra agus daoine atá ag obair don stát ag marú na Gaeilge ar an teaghlach agus ag déanamh láchaín léi go poiblí.

Is fiú d'aithreacha agus do mháithreacha a chinntiú go mbeidh togha an Bhéarla ag a gcuid gasúr ach mura mbeidh an Ghaeilge freisin ón gcliabhán acu ní bheidh ionga ná orlach farrasbarr acu ar a gcomhaoiseannaí sa nGalltacht — má bhíonn siad chomh maith ar chor ar bith leo. D'fhéadfadh faisean seo an Bhéarla an paráiste seo a ghlanadh do léarscáil na Gaeltachta. Má tharlaíonn sin ní bheidh obair ná airgead chomh fairsing san áit is atá faoi láthair. Tá sé in am againn cuimhneamh ar sin.

SPAILPÍNTEACHT

Chaith mé seal mar spailpín tráth,
I mBaile an Chláir taobh thoir de Ghaillimh,
As sin soir go Caisleán Gearr,
Tamhain, is Mearaí, is Caisleán Lampairt.

Gan bhrón gan bhuairt, i m'óige tráth
Is iomaí áras ar chaith mé seachtain,
Shiúil mé liom ó bhun go barr
Ó d'fhágainn Mearaí go dtéinn go Creachmhaoil.

Is iomaí taisteal fada is gearr,
Bóithrí míne is Creagáin gharbh,
Trasna páirce ó áit go háit,
Ach ar Bhaile an Chláir ba mhian liom tarraingt.

Ó dhubh go dubh is ó réalt go réalt'
's ansiúd sa bpáirc go dtí am leapan,
Ní fios dhom fós 's ar chaith mé ann
An dubh nó bán a bhí na ballaí.

Nach mór é a saint, a maoin, is a stór,
Feilm mhór le gabháltas 's acraí,
Ach breathnaigh romhat níl sa saol ach ceo
Ní bheidh a'inn fós ach leithead ár ndroma.

Gluaisim liom 's mo mhála i gcóir,
Is beagán lóin bhíodh a'm le haghaidh an bhealaigh,
Thosaínn thíos ag Cairn Mhór
Nó go dtéinn ag ól i mBaile an Teampaill.

Nuair a bhí an t-am thuas i dteach an óil
'S na piontaí lán ansiúd im'aice,
Ansin ar bórd le gach saghas óil
Fuisce, fíon, rum, ale is brandaí.

D'iarras spás ar fhear an óil
"Fan go fóill go n-ólfad scallach"
"Sin é an doras; níl am ainm dó.
Bí 'muigh go beo agus gluais go tapáí.

Máirtín Ó Currín
Na hAille.